

Lietuvos Respublikos Prezidentui
Lietuvos Respublikos Seimui
Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentui

2021 11 23

Nr. 20211123-01

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ, SUSIJUSIŲ SU NARKOTIKŲ IR ALKOHOLIO PRIEINAMUMO DIDINIMU

Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija (toliau – Asociacija), atstovaujanti tėvus bei su šeimomis dirbančias ir šeimas atstovaujančias organizacijas, reiškia susirūpinimą dėl Seime teikiamų įstatymų projektų, kuriais siekiama didinti alkoholio ir narkotikų prieinamumą Lietuvoje.

Svarbu paminėti, kad šiuo metu galiojančios alkoholio vartojimo ribojimo priemonės yra efektyvios ir davė teigiamų rezultatų - sumažėjęs alkoholinių psichozių kiekis daugiau nei 30 proc., alkoholinė priklausomybė sumažėjusi 9 proc., mažėja ir alkoholinių gėrimų vartojimo statistika, gerėjanti tiek visuomenės, tiek asmens sveikata. PSO skaičiuoja, kad 2019 m. bendras alkoholio suvartojimas Lietuvoje vienam vyresniam kaip penkiolikos metų gyventojui sudarė 12,8 litro absoliutaus alkoholio, kai tuo tarpu bendras Europos regiono rodiklis yra 9,5 litro absoliutaus alkoholio. Lietuvoje daugiau nei 24 proc. mirčių yra susijusių su alkoholio vartojimu, tuo tarpu europinis vidurkis yra 10,5 proc. Net ir stebint pastarųjų metų pažangą alkoholio kontrolės politikoje, Lietuvos rodikliai visoje Europoje buvo geriausi per pastaruosius 25-erius metus. Lietuva užleido vietą tik Kosovui, Švedijai, Islandijai ir Norvegijai, kurios su šiuo klausimu susitvarkė geriausiai, kur naudojamos itin griežtos alkoholio ribojimo priemonės – reklamos draudimas, prieinamumo mažinimas, kainos didinimas, ypač akcentuojant 15-16 metų vaikus ir paauglius.

Moksliniai tyrimai rodo, kad alkoholiu piktnaudžiaujantis asmuo žalos grėsmę sukelia ne tik savo asmeninei, bet ir šeimos bei aplinkinių sveikatai ir gerovei. Žalingas alkoholio vartojimas tarp Lietuvos gyventojų yra gana paplitęs reiškinys ir yra viena iš pagrindinių smurto artimoje aplinkoje priežasčių. Priklausomybę nuo alkoholio turintis arba žalingai alkoholį vartojantis asmuo paveikia visus šeimos narius. Tokioje šeimoje alkoholiu piktnaudžiaujančio asmens elgesys ir poreikiai tampa centre šeimos gyvenimo ašimi – taip artimieji tampa netiesiogiai priklausomi. Suaugusiųjų priklausomybės ypatingai neigiamai atsiliepia vaikų raidai, mokymuisi, sveikatai, menkina jų pasiekimų ir sėkmės gyvenime galimybes.

Atliktos mokslinės studijos rodo ir finansinę alkoholio vartojimo žalą Lietuvai dėl alkoholio sukeltų padarinių: priešlaikinių mirčių ir iki pensijos neuždirbtų pajamų, sveikatos priežiūros išlaidų gydant alkoholio sukeltas ligas, sumažėjusio darbingumo išmokų, vaikų globos namų išlaikymo, nuteistųjų išlaikymo kalėjimuose ir kitų (vien per 2010 metus tai sudarė 214,7 mln. eurų).

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, konstatuotina, kad bet kokie alkoholio ir narkotinių medžiagų prieinamumą didinantys teisės aktų pakeitimai tik pablogins pradėjusią pastaraisiais metais gerėti situaciją.

Todėl labai **svarbu užtikrinti**, kad siūlomi Alkoholio kontrolės įstatymo, Administracinių nusižengimų kodekso **pakeitimo projektai nesudarytų** sąlygos skatinti alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimą ir toliau **užtikrintų atitiktį** valstybės formuojamos **alkoholio bei narkotikų vartojimo mažinimo** politikos gairėms ir tikslams:

- mažinti bendrąjį alkoholio suvartojimą, jo prieinamumą, ypač nepilnamečiams, piktnaudžiavimą alkoholiu, jo daromą žalą sveikatai ir ūkiui,
- užtikrinimą Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. gruodžio 13 d. pasirašytos rezoliucijos „Dėl kryptingos narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimo prevencijos ir kontrolės politikos“ įgyvendinimui, kurioje Seimas įsipareigoja parlamentinės kontrolės priemonėmis prisidėti prie kryptingos kovos su priklausomybe nuo psichoaktyviųjų medžiagų ir teikti prioritetą įstatymų, susijusių su priklausomybės ligų plitimo problema, svarstymui ir priėmimui ir pasisako už:
 - Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir jos įstaigų, ministerijų bei teisėsaugos institucijų raginimą formuoti ir įgyvendinti kompleksinę ir integruotą narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimo prevenciją bei kryptingą tabako ir alkoholio kontrolės, narkotikų pasiūlos ir paklausos mažinimo politiką Lietuvoje;
 - Visuomenės švietimą ir Valstybės institucijų glaudų bendradarbiavimą su nevyriausybinėmis organizacijomis, bendruomenėmis, visuomenės informavimo priemonėmis, ugdant neigiamą požiūrį į narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimą;
 - Lietuvos nevyriausybinių organizacijų ir vietos savivaldos institucijų, bendruomenių aktyvų įsitraukimą į kryptingų, kompleksinių ir integruotų narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimo prevencijos priemonių įgyvendinimą;
- užtikrinti atitiktį „Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018–2028 metų programos nuostatoms“ (toliau - Programa), nustatančioms ilgalaikės, subalansuotos valstybės politikos tikslus, uždavinius ir jų įgyvendinimo kryptis, kurios padėtų mažinti narkotikų, tabako ir alkoholio paklausą, pasiūlą bei žalą asmeniui ir visuomenei.

Primename, kad:

- Tai valstybinė saugumo stiprinimo programa, pagrįsta sėkminga laikoma integruota narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos politika, kurios kryptys yra: visuomenės sveikatos stiprinimas, vaikų ir jaunimo ugdymas, pasiūlos ir paklausos mažinimas, informacijos rinkimas ir analizė, mokslinių tyrimų plėtra, bendradarbiavimas ir koordinavimas.

- Programa siekiama: mažinti narkotikų, tabako ir alkoholio pasiūlą, mažinti narkotikų, tabako ir alkoholio paklausą, užtikrinant vaistinių preparatų, kurių sudėtyje yra narkotinių ar psichotropinių medžiagų, prieinamumą bei teisėtą narkotinių ar psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) apyvartą, užtikrinti ir stiprinti tarpinstitucinį ir tarptautinį bendradarbiavimą, veiklos koordinavimą, kompetencijos ugdymą narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos srityse; vykdyti narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimo, jo padarinių, pasiūlos ir paklausos mažinimo priemonių stebėseną bei vertinimą, plėtoti mokslinius ir kitus tyrimus, diegti modernias informacines sistemas.

- Programos įgyvendinimo parlamentinę kontrolę atlieka Lietuvos Respublikos Seimas, kontroliuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įgyvendinimą koordinuoja Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Programos įgyvendinime pagal savo kompetenciją dalyvauja valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos.

Labai svarbu paminėti, kad šiuo metu LR Seime svarstomi įstatymų pakeitimai didinantys alkoholio ir narkotinių medžiagų prieinamumą, prieštarauja aktyvaus ir atsakingo Lietuvos jaunimo, dalyvaujančio psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mažinimo veiklose bei projektuose, įsitikinimams ir veiklai. Lietuvos jaunimas suvokdamas alkoholio ir narkotikų žalą aktyviai veikia ir propaguoja sėkmingos psichoaktyviųjų medžiagų prevencijos galimybes kuriant saugesnę ir sveikesnę visuomenę. Šiomet Europos Tarybos Pompidou grupės paskelbtame Europos prevencijos projektų prizo atrankos konkurse garsiai paminėta ir Lietuva. Apdovanojimas projektui „Sniego gniūžtė“, kurį vykdo Lietuvos jaunimo sąjunga „Žingsnis“ - svarbus įvertinimas ir kartu paskatinimas toliau plėsti programos vykdymą, užtikrinant jos kokybę, tęstinumą ir veiksmingumą.

Priimdami alkoholio bei narkotinių medžiagų vartojimo prieinamumą didinančius ir skatinančius teisės aktų projektus, palaušite jaunimo pasitikėjimą Lietuvos valstybe, jaunimas praras bet kokią motyvaciją stengtis gyventi sveikai, nevartoti alkoholio ir narkotinių medžiagų, nebus suinteresuotas įsitraukti į visuomenines veiklas, skatinančias nevartoti alkoholio ar narkotinių medžiagų.

Todėl, atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus argumentus, raginame:

- ✓ **Nepritarti alkoholio ir narkotinių medžiagų prieinamumą didinantiems teisės aktų projektams;**

- ✓ **Skatinti jaunimą ir šeimas nevertoti alkoholio ir narkotikų, diegiant aktyvias politines priemones;**
- ✓ **Skubiai imtis priemonių, užtikrinančių tinkamą Programos įgyvendinimą bei kontrolę, griežtinti alkoholio ir narkotinių medžiagų prieinamumo politiką.**

Įvertinę Lietuvos Respublikos Seimo Priklausomybių prevencijos komisijos pirmininkės Morganos Danielės viešus pasisakymus apie nuo vaikystės vartojamas psichotropines medžiagas visuomenės informavimo priemonėse, socialiniuose tinkluose, manome, kad šis asmuo savo viešais pasisakymais diskredituoja Priklausomybių prevencijos komisijos veiklą ir kelia pagrįstų abejonių dėl jos tinkamumo eiti šios komisijos pirmininkės pareigas, todėl turi būti svarstomas klausimas dėl Morganos Danielės tolimesnės galimybės likti komisijoje.

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė

Violeta Vasiliauskienė